

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA INKLYUZIV TA'LIMMI TASHKIL ETISH YO'LLARI.

Tursunova Rayxonoybibi Ravshan qizi

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'lim orqali bolalarga mehr va shu kabi axloqiy sifatlarni shakllantirish orqali ularda axloqiy sifatlarni tarbiyalashning ahamiyati, shakllari va metodlari haqida ma'lumotlar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Bolalar, ta'lim, maktabgacha ta'lim tashkiloti, inklyuziv ta'lim, axloqiy, tushuncha, ekologik bilim, tabiatga muhabbat.*

WAYS TO ORGANIZE INCLUSIVE EDUCATION IN A PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

Tursunova Rayxonoybibi Ravshan qizi

Teacher of Termez State Pedagogical Institute

Annotation: *The article provides information about the importance, forms, and methods of fostering moral qualities in children through inclusive education in preschool educational institutions, by cultivating compassion and other ethical traits.*

Keywords: *Children, education, preschool educational institution, inclusive education, moral, concept, ecological knowledge, love for nature.*

Аннотация: *В статье представлена информация о значении, формах и методах воспитания нравственных качеств у детей в дошкольных образовательных учреждениях посредством инклюзивного образования, формируя у них такие этические качества, как милосердие и другие.*

Ключевые слова: *Дети, образование, дошкольное образовательное учреждение, инклюзивное образование, нравственность, понятие, экологические знания, любовь к природе.*

Inklyuziv ta'lim – ta'lim muassasalari uchun barcha bolalarga ta'lim berish imkoniyatidir. Ushbu ta'lim insonning asosiy huquqi sifatida tushunishga asoslanadi. Inklyuziya keng ma'noda ham, tor ma'noda ham qo'llaniladi. Keng ma'noda - u urush qurboni bo'lgan alohida ehtiyojli bolalar, qochoq bo'lgan bolalar, kam ta'minlangan oilalarning farzandlari, ijtimoiy zaif

oilalaning bolalari, iste'dodli bolalar, sog'ligida muammolari bo'lgan bolalar va boshqalarni o'z ichiga oldi.

Inklyuziv ta'lim g'oyalari ijtimoiy - madaniy nazariyalarga asoslanadi. Psixolog L.Vigotskiy (1868-1934) inklyuziv ta'lim g'oyasining asoschisi bo'lib, uning ijtimoiy konstruktivizm nazariyasi orqali bolalar ijtimoiy muhitda eng samarali bilim oladilar. L.Vigotskiy oliy aqliy funksiyalarning rivojlanishi ijtimoiy hamkorlikdan boshlanadi va keyin shaxsiy bo'ladi deb aytib o'tgan.

Shunday qilib, bu ijtimoiy hamkorlik har doim rivojlanish va o'rganishning asosiy usuli hisoblanadi. Shuningdek, u ta'lim rivojlanishdan oldin ekanligiga ishongan. Kattalar bolaning "bevosita rivojlanish zonasida" bo'lgan ko'nikma yoki bilimlariga e'tibor berib, o'rganishni rag'batlantirishlari mumkin. L.Vigotskiy "bunday rivojlanish zonasi"ni bolaning biladigan yoki qila oladigan va qobiliyatli odam yordamida nima qilishlari yoki tushunishlari mumkin bo'lgan maydon yoki makon sifatida aniqladi.

L.Vigotskiyning ijtimoiy - madaniy rivojlanish nazariyasi pedagogning ro'lini aniq belgilaydi. Biz farzandlarimizni yaxshi bilishimiz va ularning "yaqin rivojlanish markazi" doirasida o'quv faoliyatini aniqlash uchun ular bilan faol muloqotda bo'lishimiz kerak. Agar bolalar birinchi navbatda ijtimoiy hamkorlik orqali o'rgansalar, biz pedagoglar bolaning boshqa bolalar va kattalar bilan o'zaro aloqada bo'lgan vaqlini maksimallashtirishimiz kerak. Maktabgacha yoshdagi bolalarning shovqinli (lekin baland bo'lmagan), band (lekin tartibsiz bo'lmagan) guruhi - bu normal o'quv muhitidir.

Ko'pgina mamlakatlarda inklyuziv ta'lim amaliyoti bu nazariyaning to'g'riligini ko'rsatib berdi. Tadqiqotlarga ko'ra, alohida ehtiyojli bolalar o'z tengdoshlari bilan birga o'qisalar. o'rganishda, ijtimoiy muloqotda ancha yaxshi natijalarni ko'rsatishga moyildirlar.

Barcha bolalar inklyuziv ta'lim amaliyotidan yaxshi foyda oladilar. Odatda, alohida ehtiyojli bolalar rivojlanayotgan tengdosh bolalar bilan bir guruhda

bo'lishi ularga taqlid qilishga, ular bilan muloqot qilishga, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga harakat qiladi. Rivojlanayotgan bolalar alohida ehtiyojlari bor odamlar duch keladigan muammolarni tushunib boradilar. Ular boshqalarning ehtiyojlariga sezgir bo'lib, farqlarni yaxshiroq anglaydilar. Ular barcha odamlar muhim muammolarni bartaraf eta olishlariga va muvaffaqiyatga erishishlari mumkinligini bilib oladilar.

Pedagoglarga guruhida alohida ehtiyojli bolalar bo'lishi ham manfaatlidir, bunda ular o'quv uslublaridagi farqlarni kuzalishda malakaga ega bo'lishlari mumkin. Ular, shuningdek, bolalarning individual kuchli tomonlarini baholashda o'zlarga ko'proq ishonch orttiradilar va shu bilan birga qo'llab-quvvatlash kerak bo'lgan tomonlarini aniqlaydilar. Bu barcha bolalarni o'qitishda tarbiyachilarga bolaning individual kuchli tomonini va alohida ehtiyojlarini aniqlashga va shu asosida ta'lim uslubini yaxshilashga imkon beradi. Inklyutiv ta'limning mavjudligi bolalar hir-biridan ko'p jihatdan farq qilishini va bu farqlar to'siq emas, balki qimmatli manba ekanligini tan olish demakdir. Bolalarning turli ta'lim ehtiyojlari va imkoniyatlari va ularning turli rivojlanish sur'atlarini o'quv faoliyati va ta'lim strategiyasini individuallashtirish va differentsiallashtirish yo'li bilan qondirish mumkin.

Inklyuziv maktabgacha ta'lim tashkilotlarining o'ziga xos xususiyatlari:

- alohida ehtiyojga muhtoj bolalarning umumiy ta'limi bilan muntazam guruhlarda pedagoglar bilan birgalikda mutaxassislar jamoasi shug'ullanadilar;
- alohida ehtiyojga muhtoj bolalarning qanchasini bir guruhga muvaffaqiyatli kiritish mumkinligini aniqlab olish zarur. Odatda, bu miqdor har bir bolaning xususiyatlari turiga va pedagogning o'z maktabgacha ta'lim tashkilotidan oladigan yordamiga bog'liq. Masalan, boshqa mutaxassislar yordami bilan pedagog faqat bitta og'ir kasallikka chalingan bolani yoki yengil tashxis qo'yilgan bir necha bolani o'z guruhiga olishi mumkin. Guruhdagi bolalar umumiy sonining 5-10 % dan ko'p bo'lmagan shtati bo'yicha alohida ehtiyojga muhtoj

bolalarni ham o'z ichiga olish amaliyoti mavjud. Agar guruhda 20 nafar bola bo'lsa, alohida ehtiyojga muhtoj 1-2 nafar bolani qabul qilish;

- farzandlarining ta'lim-tarbiyasi va rivojlanishiga doir qaror qabul qilishda ota - onalar va boshqa oila a'zolari foal ishtirok etishi;
- barcha pedagoglar (guruh tarbiyachisi, maktabgacha ta'lim psixologiya defektologi, musiqa rahbari, jismoniy tarbiya yo'riqchisi) jamoa bo'lib ishlaydi va ularning sa'y-harakatlarini muvofiqlashtiradi. Qarorlar bir-biri bilan samarali hamkorlik qiladigan jamoa a'zolari tomonidan qabul qilinadi;
- strategiyalar va ta'lim berish butun bolalarning rivojlanishini ta'minlaydi va har bir alohida bolaning maxsus rivojlanish ehtiyojlarini hisobga oladi;
- maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash individual bolaning rivojlanish xaritasi, bolalarning kuchli tomoni va ehtiyojlarini inobatga olgan holda tuzilgan;
- dasturlarning samaradorligi muntazam baholanadi; barcha manfaatdor tomonlar jalb etiladi (oilalar, pedagoglar, boshqa mutaxassislar);

barcha pedagoglar maxsus ehtiyojli bolalarni o'qitish va rivojlanish xususiyatlari haqida tushunchaga ega bo'lishlari, treninglar orqali maxsus tayyorgarlikdan o'tib, malakalarini oshirish, maxsus adabiyotlarni o'rganishlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Tursunova, Rayxonoybibi Ravshan. "MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLALARNI TABIAT BILAN TANISHTIRISH ORQALI TARBIYALASH." *Analysis of world scientific views International Scientific Journal* 1.6 (2023): 48-50.
2. Vinogradova N.F., Kulikova T.A. Bolalar, kattalar va atrofdagi dunyo, M.: Ta'lim, 1993 yil.
3. Tursunova, Rayxonoybibi Ravshan. "MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLALARNI TABIAT BILAN TANISHTIRISH ORQALI

TARBIYALASH." *Analysis of world scientific views International Scientific Journal* 1.6 (2023): 40-42.

4. Bolalar bog'chasida bolalarni tabiat bilan tanishtirish usullari. ed. P. G. Samorukova. - M.: Ma'rifat, 1981 yil